

RELATIEMAGAZINE VAN HET OPENBAAR MINISTERIE | NR 08 | JAARGANG 17 | AUGUSTUS 2011

▶ OPPORTUUN

- ▶ **Burgemeester Jorritsma tegen nationale politie**
- ▶ **Heftige confrontaties bij het Slachtofferloket**
- ▶ **Gepensioneerde OM'ers volgen de zaak nog steeds**

VERBODEN

Bedreigde planten en dieren zijn beschermd

SOUVENIRS

Rond de vakantieperiode is er altijd extra aandacht voor de illegale invoer van bedreigde planten en dieren. Korallen, huiden van katachtigen en reptielen, juwelen en schilden van zeeschildpadden, bepaalde schelpen, kaviaar, wollen sjaals van Tibetaanse antilope zijn souvenirs van bedreigde planten en dieren die in het CITES-verdrag beschermd zijn, dus moet je een speciale vergunning hebben wil je ze invoeren. En dat geldt ook voor bijvoorbeeld sieraden van olifantenvoor en schoenen van slangenleer. Onlangs startte op Schiphol de voorlichtingscampagne van de douane, die reizigers moet herinneren aan de regels voor de invoer van goederen uit het buitenland.

Foto: Sander Koning / ANP

6

Aan de driehoek

hecht ze veel waarde. Ieder heeft zijn eigen verantwoordelijkheid en de regionale samenwerking brengt snel concreet resultaat. Maar als met de komst van de nationale politie de beslissingsbevoegdheid anders komt te liggen, gaat de hybride samenwerking verloren. Dat vindt zij jammer en onwenselijk.

► **Interview met Annemarie Jorritsma over verantwoordelijkheid**

12

Onderweg naar haar werk

zou ze in de auto alvast het zakje boterhammen met pindakaas, hagelslag én gif openmaken. Dan een hap nemen, de macht over het stuur verliezen en uit zijn leven verdwijnen. Zo had hij het gepland. Maar zo ging het niet.

► **Over de Pindakaasmoord met officier Bas Jansen**

16

Criminelen raken

waar 't pijn doet, de Wet Verruiming Mogelijkheden Voordeelontneming biedt daarvoor een nieuwe kans. Door criminelen hun vermogen en voordeel af te nemen. Plukken, knippen en scheren tijdens beslag en onderzoek. Met tools als verbeurd verklaren, hoofdelijke veroordeling en meer.

► **Acht wijzigingen op een rij**

28

Zeven dagen per week

je eigen keuzes maken. Zo voelt prepensioen voor Frans. Ook Corrie en Toon hebben genoeg te doen nu ze niet meer voor het OM werken. De een als vrijwilliger bij de Ouderenbond, de ander bij Slachtofferhulp. Wat hen bindt? Een fascinatie voor alles wat met hun vroegere werkgever te maken heeft.

► **Drie gepensioneerde collega's over ZilverOM**

Guichet Victime

Dagelijks zijn er berichten in het nieuws waarin moord, geweld en andere misdrijven vermeld worden. De gemiddelde lezer scant het bericht en gaat dan weer over tot de orde van de dag. Soms, als het misdrijf in de nabije omgeving heeft plaatsgevonden, met een groter gevoel van onveiligheid. Als je zelf slachtoffer of nabestaande bent van een misdrijf, is overgaan tot de orde van de dag niet zo eenvoudig. Je kunt in een moeilijke periode belanden waarbij je ondanks je emoties vaak veel moet regelen. Als de dader opgespoord en vervolgd wordt, kom je als slachtoffer in aanraking met de strafrechtketen. Voor de meeste slachtoffers een onbekende wereld.

De slachtofferloketten zijn ontwikkeld om deze slachtoffers beter van dienst te zijn. Door de korte lijntjes tussen de politie, OM en Slachtofferhulp Nederland weet het slachtoffer waar hij of zij aan toe is. De drie samenwerkende organisaties informeren en ondersteunen tegelijkertijd. De loketten krijgen dit jaar overal in het land concreet vorm. Een mooi resultaat voor een gezamenlijk ontwikkeld concept.

Sinds 1 januari van dit jaar is de positie van het slachtoffer daadwerkelijk versterkt. En Staatssecretaris Teeven van Veiligheid en Justitie werkt aan verdere verbeteringen. Bijvoorbeeld door het mogelijk te maken om al tijdens het opsporingsonderzoek conservatoir beslag te laten leggen op het vermogen van de verdachte en door uitbreiding van het spreekrecht bij minderjarige slachtoffers.

Ook de Europese Commissie streeft naar verbeteringen. Een recent voorstel voor een nieuwe richtlijn beschrijft minimum-standaarden voor de rechten, ondersteuning en bescherming van slachtoffers. Voor veel Europese landen zal dat flinke aanpassingen in de dienstverlening aan slachtoffer betekenen. En wie weet kunnen we het slachtofferloket wel exporteren. Een Opfer Schalter in Duitsland of en Guichet Victime in Frankrijk. Wie weet.

Victor Jammers, Directeur beleid Slachtofferhulp Nederland

En verder...

5 Vragen > 10

De zaak > 11

◀ Column Joost > 19

Het Parket > 20

Kortom > 24

Jurisprudentie > 31

Gespot > 32

‘Nationale politie, daar ben ik niet zo blij mee’

Ze is bezorgd over de komst van de nationale politie. Volgens Annemarie Jorritsma verdwijnen de burgemeesters straks uit beeld als het gaat om de inzet van politiecapaciteit. ‘Het OM heeft het voor zichzelf prima geregeld.’

‘IK SNAP

Annemarie Jorritsma ziet rol burgemeester bij politie-inzet verdwijnen

DAT NIET’

Annemarie Jorritsma was raadslid in Bolsward, werd in 1982 lid van de Tweede Kamer, was minister van Verkeer en Waterstaat en van Economische Zaken en is nu al weer acht jaar burgemeester van Almere. Daarnaast is ze voorzitter van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. ‘Ik lijk soms wel overal voorzitter van’, lacht ze op de laatste dag voor het reces op haar kamer met ruim uitzicht op de nieuwe stad. ‘Hoewel ik helemaal geen geboren voorzitter ben. Zeker toen ik heel jong was, was ik vrij bescheiden, timide zelfs. Maar dat leer je als Kamerlid wel af, anders kom je er niet.’

Wat motiveert u om na al die jaren nog actief te zijn in het openbaar bestuur?

‘Mooie dingen bereiken. Doelen stellen, afspraken nakomen. Het gaat niet om persoonlijk gewin, want dan moet je niet in het openbaar bestuur gaan werken. Het gaat om iets neerzetten, tegengestelde belangen te verzoenen of althans samen te brengen. Daarom is voorzitter wel een beetje mijn ding. Ik vind het leuk om mensen het gevoel te geven dat het proces goed en

eerlijk verloopt ook al krijgen ze niet hun zin. De grootste dreiging, zeker in de gemeentepolitiek, is dat het debat zuur wordt. Dat wil ik voorkomen. Het moet niet zuur worden.’

Is Nederland de afgelopen jaren niet zuur geworden?

‘Ja.’

Wat is er gebeurd?

‘Ja, wat is er gebeurd? Het is moeilijk te zeggen. In de hele westerse wereld worstelen mensen met onlustgevoelens. Het heeft te maken met een andere kijk op de taak van de overheid, denk ik. De laatste decennia heeft de overheid steeds meer taken op zich genomen die mensen makkelijk zelf kunnen. Er is een soort dubbele moraal ontstaan. Aan de ene kant roepen bijna alle Nederlanders dat de overheid alles moet regelen en verantwoordelijk is voor alles, tot de veiligheid van het keukentrapje aan toe. Tegelijk zijn mensen beter opgeleid dan ooit waardoor ze minder tevreden zijn over al het werk dat die overheid doet. Mensen denken dat ze het zelf allemaal veel beter kunnen, maar willen wel dat

de overheid ervoor verantwoordelijk is. Ik denk dat er maar één oplossing is en dat is een heleboel terug gooien over de schutting van de burger. Willen we weer een beetje geloofwaardig zijn als overheid, dan moeten we slechts die dingen doen die burgers echt niet zelf kunnen.’

Aan welke dingen denkt u dan?

‘Onderwijs, gezondheid, defensie, infrastructuur en veiligheid. Dat blijf ik de kerntaken van de overheid vinden. Op deze terreinen speelt het algemeen belang het meest op en gaat het belang van de ene burger snel ten koste van de andere als er geen regelgeving is. Maar zelfs bij infrastructuur en veiligheid is de overheid niet verantwoordelijk voor alles. Veiligheid is een coproductie waarin de burger zelf zijn rol moet spelen. Daarmee zijn we in Almere ook bezig. We willen het wijkbeheer terugleggen bij de wijk. Burgers moeten hun eigen stoep schoonhouden. Op het VNG-congres zei Micha de Winter, hoogleraar pedagogiek, dat het eigenlijk een schande is als er in een gemeente een Meldpunt Overlast Jongeren bestaat. Als er jongeren zijn die in een buurt overlast veroorzaken, ▶

moet de buurt daar zelf actie op ondernemen, dan moeten ouders, jongeren en de burens met elkaar gaan praten. Ik ben het met hem eens. Wij kunnen dat als overheid helemaal niet oplossen. Daarom bezinnen veel gemeenten zich op dit moment ernstig op wat nog tot hun taken behoort en wat de burger zelf kan doen.'

De financiële situatie dwingt daar ook toe. De overheid moet flink bezuinigen.

'Die situatie helpt in zekere zin. We moeten extra kritisch kijken naar onze taken. Het gaat daarbij vooral om vertrouwen. Tussen overheid en burger en tussen overheden onderling. Dat is ook de inzet van het bestuursakkoord dat de VNG met het rijk sluit. Daarin worden de verhoudingen tussen de diverse overheden geregeld, ook qua uitvoering van taken en het nemen van

verantwoordelijkheid. Het rijk wil dat wij op lokaal niveau van alles regelen en uitvoeren, maar dan moet het er ook op vertrouwen dat de lokale democratie zijn werk doet.'

En precies op dat moment komt er nationale politie.

'Daar ben ik dus ook niet zo blij mee. Nou ja, eigenlijk hebben we al lang nationale politie, want de gemeente betaalt er geen cent voor. Dus in die zin verandert er niet veel. Wat ik lastig vind is de regionale indeling van de politie in tien justitieregio's. Ik snap dat niet. De politieregio's zijn van oudsher hybride omdat daarin én de gemeente én het Openbaar Ministerie een rol spelen. Ik ben bang dat de afstand tussen de politie en de gemeente straks te groot wordt. Het nieuwe gebied Midden-Nederland bijvoorbeeld loopt van Creil tot Vianen. Ik

kan u melden dat de burgemeester van Noordoostpolder echt niet elke dag te maken heeft met de problematiek van Vianen. Hij heeft wel een relatie met Almere en ook nog wel met Zeewolde. Zoals Vianen wel iets met Utrecht heeft of met Amersfoort. Maar naarmate de afstanden groter worden, wordt de betrokkenheid kleiner. Het lokale gezag wordt afhankelijker. Waar wordt de politie op welk moment ingezet en wie bepaalt dat? Daarop

'Als overheid kunnen we buurtoverlast helemaal niet oplossen'

heb je als burgemeester straks geen invloed meer. Ik heb de indruk dat het Openbaar Ministerie het prima voor zichzelf heeft geregeld. Het OM is onderdeel van het ministerie en zit dus heel dicht bij de toedeling van capaciteit voor de opsporing. De 25 regioburgemeesters gaan naar mijn gevoel eigenlijk nergens meer over. Laat staan die 406 andere burgemeesters die helemaal niet meer beeld zijn.'

Terwijl die burgemeesters op het gebied van justitie en veiligheid wel steeds meer bevoegdheden hebben gekregen.

'Dat is zo. Bovendien vindt iedereen dat de bestuurlijke afdoening een steeds belangrijker onderdeel wordt binnen de veiligheidsketen. Goed, maar dan heb ik wel handhavingscapaciteit nodig en vooral een goed gesprek over wie wat doet, lokaal en bovenlokaal. Voor de grote gemeenten ben ik niet bang, wij gaan heus wel door, ik heb het apparaat ervoor. Maar als wij nooit meer in een regio met elkaar praten, dan komt in zestig, zeventig procent van de gemeenten er niks op gang als het gaat om de bestuurlijke aanpak. Omdat het bovenlokale belang gewoon uit beeld verdwijnt. En als je het ergens niet meer over hebt, bestaat het niet meer.'

Kunt u een voorbeeld geven van zo'n bovenlokale bestuurlijke aanpak?

'Het hennepconvenant. Op basis daarvan werkt een groot aantal organisaties - gemeentes, politie, OM, woningcorporaties - intensief samen en dat levert echt wat op. We ontmantelen steeds meer hennepkwekerijen. Het Regionaal Informatie- en Expertisecentrum (RIEC) is een ander voorbeeld. Dat loopt nog lang niet overal zoals we willen, maar het is wel gaande. Zware criminaliteit houdt zich niet aan gemeentegrenzen en dat is niet een zaak van het OM alleen, daar hebben we die gemeenten bij nodig. Uiteindelijk woont elke boef in een dorp of een stad, in een buurt of een

wijk. De wijkagent is de eerste die iets signaleert, niet de hoofdofficier in de justitieregio.'

'Er zijn veel officieren die de waarde van de bestuurlijke aanpak onderschrijven en die zich zorgen maken hoe we dat kunnen volhouden onder een nationale politiestructuur. Maar of het debat daarover binnen het OM voldoende wordt gevoerd, weet ik niet. Het zou mij een lief ding waard zijn als de betrokkenheid van de burgemeester in de Politiewet ook vanuit het OM wordt meegetrokken. Het zou ons zeer helpen.'

Hoe is op lokaal niveau de driehoeksverhouding tussen u en uw collega's van justitie en politie?

'Wij hebben een vrouwelijke driehoek waarin Jetty Bult zit als districtsofficier en Caroline Bonekamp als districtschef. Ik moet toegeven dat ik dat erg prettig vind. Naarmate ik ouder word, ben ik de vrouwenzaak steeds meer toegeedaan, merk ik. Bepaalde terreinen vliegen wij als vrouwelijke driehoek wat anders aan. Zedenzaken bijvoorbeeld. We houden elkaar daarin iets meer vast.'

Kunt u dat uitleggen?

'Met name in zedenzaken blijken wij gevoelig voor de proportionaliteit van een zaak, ook in onze communicatie. Dat heb ik nu een paar keer meegemaakt. We willen geen onnodige schade toebrengen voordat iets gaat rondzingen. Het onderwerp communicatie staat meer op de agenda dan ik ooit heb meegemaakt. Niets ten nadele van de mannelijke collega's die ik hiervoor heb gehad, maar wij voelen elkaar blijkbaar goed aan. Het lijkt er een beetje op of dat bij vrouwen hoort. Zeker in zedenzaken zijn wij misschien net iets sensitiever. Sommige zaken zijn verschrikkelijk en behoeven veel publicitaire aandacht, maar soms wordt het ook erger gemaakt dan het is. Op het ogenblik lijkt heel Nederland vergeven van de zedenzaken. We moeten het wel terugbrengen naar de juiste proporties.'

'In zedenzaken willen wij, vrouwen, geen onnodige schade toebrengen voordat iets gaat rondzingen'

1 juli 2012 moet de rechtbank Almere van start. U ziet daar naar uit.

'Ons is al heel lang een eigen rechtbank beloofd en als het goed is, komt het er nu echt van. Voorgeleidingen zullen, voorlopig althans, nog in de rechtbank Lelystad worden gehouden, wat logisch is, daar staat immers een prachtig gerechtsgebouw. Hier zal de rechtbank waarschijnlijk intrekken in het gebouw waar nu ook het Veiligheidshuis is gevestigd. Dat in Almere zelf straf- en familierechtzittingen zullen worden gehouden, is fantastisch. Het is goed voor de burgers, maar het betekent ook dat er meer officieren en rechters in deze stad zullen rondlopen. Voor de beeldvorming is dat belangrijk. Ons probleem is dat mensen de stad niet kennen en daardoor een oordeel hebben dat niet is gebaseerd op de werkelijkheid. Onbekend maakt onbemind, het is zo. Ik ben blij dat rechters en officieren straks met eigen ogen kunnen zien wat de nieuwe stad echt betekent.' ◀

Tekst: Miek Smilde
Foto: Edith Paol

5 Vragen

Is er risico op recidive en welke interventies kunnen dit risico verkleinen? Vijf vragen over de Recidive Inschattings Schalen (RISc) waarmee de Reclassering werkt.

Wat is RISc?

RISc (Recidive Inschattings Schalen) is een diagnostisch instrument. Daarmee bepaalt de reclasseringswerker hoe groot het recidive-risico is, welke factoren de kans op recidive vergroten én welke interventies nodig zijn om deze kans te verkleinen. RISc richt zich ook op iemands mogelijkheden om zijn gedrag te veranderen. RISc legt een wetenschappelijke basis onder het advies van de reclassering voor OM, Rechtspraak of gevangeniswezen.

Wanneer wordt RISc ingezet?

Dat gebeurt als de reclassering noodzaak ziet voor uitgebreid onderzoek en daar voldoende tijd voor is. Er is standaard behoefte aan uitgebreid onderzoek bij een gemiddeld of hoog risico op recidive. Bij onvoldoende tijd wordt eventueel eerst een QuickScan afgenomen. Later kan dan alsnog een RISc worden uitgevoerd.

Na afname van de RISc volgt eventueel een advies aan OM, rechtspraak of gevangeniswezen. Hierin staat of het (door middel van een justitiële beslissing) zinvol is om een reclasseringstraject op te starten en onder welke bijzondere voorwaarden.

Waaruit bestaat RISc?

De reclasseringswerker vult op basis van gesprekken met de justitiabele en dossierinformatie twaalf schalen in die betrekking hebben op criminogene factoren. Dit zijn:

1. Delictgeschiedenis; 2. Huidig delict; 3. Huisvesting en wonen; 4. Opleiding, werk en leren; 5. Inkomen en omgaan met werk; 6. Relaties met partner/gezin; 7. Relaties met vrienden; 8. Drugsgebruik; 9. Alcoholgebruik; 10. Emotioneel welzijn; 11. Denkpatronen, gedrag en vaardigheden; 12. Houding.

De justitiabele vult tijdens het gesprek een zelfrapportage in waarvan de gegevens ook in RISc worden verwerkt. Soms is verdiepingsdiagnostiek nodig. Dit kan door inzet van een extra diagnostisch instrument of door het inschakelen van een gedragsdeskundige.

Zo ontstaat een totaalbeeld over het recidiverisico's. Hiermee wordt een indicatie gesteld. De reclasseringswerker bepaalt welke interventies en activiteiten ingezet moeten en kunnen worden om de recidivekans te verkleinen. Dit zijn bijvoorbeeld erkende gedragsinterventies van de reclassering of begeleiding/behandeling door zorginstellingen. Tevens wordt aangegeven welke bijzondere voorwaarden geïndiceerd zijn gezien de risico's en de benodigde interventies voor gedragsverandering.

Wat is Static-99?

In aanvulling op RISc wordt bij zedendelinquenten de Static-99 gebruikt. Met dit instrument kan het risico op seksuele en gewelddadige recidive worden ingeschat. De Static-99 bevat tien statische, niet veranderbare, risicofactoren. Van deze risicofactoren is bekend dat ze samenhangen met recidive van zedendelicten. Het instrument is ontwikkeld in Canada en in het Nederlands vertaald. De voorspellende waarde van de STATIC-99 is redelijk goed.

RISc of QuickScan?

De reclassering heeft nog een instrument om het recidiverisico te bepalen: de QuickScan. De QuickScan is een beknopt instrument waarmee snel een inschatting wordt gemaakt van het recidiverisico, de ontvankelijkheid en een (eventueel) vervolg voor een reclasseringstraject. RISc is veel uitgebreider. De QuickScan wordt - als er voldoende tijd is - gebruikt als eerste screening vroeg in het strafproces. De QuickScan wordt ook ingezet als er sprake lijkt van een laag risico en weinig problematiek.

De opdrachtgever doet een algemene aanvraag voor advies. De reclassering bepaalt welk type advies en welk instrumentarium worden ingezet.

Een blik in de zittingszaal. Wat gebeurt er bij de strafrechter en wat eist de officier? Wie worden en berecht en waarom?

Barry's psyche

Hij weigert psychische behandeling, punt uit

'Nee, ik doe het niet', schreeuwt Barry door de rechtszaal. De kreet van Barry heeft geen betrekking op de beschuldigingen in de tenlastellegging, in dat geval zou 'Ik heb het niet gedaan' trouwens meer voor de hand hebben gelegen. Barry uit zijn ongenoegen over een gesprek met een psycholoog en psychiater, hij weigert psychische behandeling, punt uit.

Hij zit al drie maanden vast op verdenking van het mishandelen van zijn levensgezellin, het pinnen met een gestolen pinpas en het bezit van cocaïne. Vandaag staat hij voor de rechter, maar tot een inhoudelijk behandeling van de zaak komt het niet. De officier van justitie wil meer van Barry's psyche weten. Het flinterdunne rapportje van de reclassering biedt de officier onvoldoende inzicht in de geestesgesteldheid van Barry. De officier verzoekt de rechtbank om het aanhouden van de zitting in afwachting van het onderzoek van de psycholoog en psychiater. Einde van de zitting, zou je zeggen, maar Barry werkt niet mee. Hij weigert

zich te laten onderzoeken en laat dit luidkeels weten.

De rechter grijpt in, ze kijkt Barry door haar zwartomrande brillenglazen streng aan: 'U ziet wel in dat u van uw leven een grote puinhoop heeft gemaakt', houdt ze hem voor. 'Uw situatie is zorgelijk het is dus heel hard nodig dat de rapportage er komt.' De rechter spreekt hem langzaam en nadrukkelijk toe. Barry's gemompelde tegenwerpingen hebben op de rechter geen enkel effect. Het is een kwestie van de langste adem: zij praat en hij krijgt er geen speld tussen.

De advocaat van Barry doet ook een duit in het zakje. Ze is, onaangenaam verrast door de luidruchtige weigering van haar cliënt, een beetje uit het veld geslagen, maar ze brengt nog wel een goed punt naar voren: Barry heeft nu al drie maanden in de gevangenis doorgebracht, in afwachting van het onderzoek zouden daar nog drie maanden bijkomen. Het is heel goed mogelijk dat de straf die hij straks krijgt opgelegd korter is dan de tijd die hij al 'zit'. Ergo, Barry

moet worden vrijgelaten. De officier van justitie schudt zijn hoofd, hij vindt de problemen te groot en Barry -nu al- te geagiteerd voor opheffing van de bewaring. Barry schiet weer uit zijn slof. Hij heeft al zestien opnames achter de rug, hij wil niet meer praten, daar schiet hij niets mee op.

'Nee, het schiet inderdaad niet op', onderbreekt de rechter Barry en ze hakt de knoop door: geen in vrijheidstelling voor Barry, aanhouden van de zaak tot september en hopelijk liggen er dan een paar stevige rapporten over Barry op tafel.

Wanneer de rechters de zaal verlaten, aarzelt Barry even. Zal hij opstaan of niet? De rechter ziet het: 'Het hoeft niet, maar het is wel beleefd', zegt ze. Barry verheft zich van zijn stoel, hij geeft in dit geval toe. Wil hij alleen beleefd zijn of betekent dit gebaar dat hij wat betreft het onderzoek naar zijn geestesgesteldheid uiteindelijk ook zal toegeven?

Tekst: Anna Italianer
Illustratie: Guusje Kaayk

*Officier Bas Janssen:
'Bart had
in zijn ogen
de perfecte
moord
gepleegd'*

Het is bijna de perfecte moord. Judith Notermans overlijdt plotseling. Maar niet het gif verradt Bart S., maar zijn eigen gedrag. Er is in de Pindakaasmoord voor de Maastrichter officier van justitie Bas Janssen nog één onzekerheid: Heeft 'ene Ellen' echt niet bestaan?

Op 22 juli 2003 ligt de 30-jarige Judith Notermans nog te slapen. Ze is een week vrij geweest. Net als haar vriend Bart S. De 27-jarige chemicus moet eerder naar zijn werk, daarom geeft hij Judith in bed een afscheidskus. Bart heeft haar brood klaar gemaakt. Voor zichzelf – zal hij later verklaren – smeert hij krentenbollen. Onderscheid in de lunchpakketten, beseft Bart maar al te goed, is in dit geval van levensbelang.

Judith heeft de gewoonte haar brood in de auto, op weg naar haar werk, alvast aan te spreken. Dit keer niet. Op kantoor neemt ze een hap. Haar collega's herinneren zich later dat Judith zegt dat het broodje met pindakaas en hagelslag 'vreemd smaakt'. Ze wordt vrijwel meteen zo ziek, dat inderhaast een ambulance wordt gebeld. In het ziekenhuis raakt ze in coma. Bart en Judith's familie staan radeloos om haar heen als medici haar proberen te reanimeren.

Bart rouwt mee als Judith is overleden. De man met wie Judith zou gaan trouwen en kinderen krijgen, is ontroostbaar. De artsen staan voor een raadsel. Een gezonde jonge vrouw is op raadselachtige wijze onder hun handen gestorven. De gemeentelijk lijkschouwer kan niets bijzonders vinden en gaat uit van een natuurlijke dood. Er komt wel een toxicologisch onderzoek. Bart oppert dat Judith gecremeerd wil worden, maar de familie is daar tegen. Hij geeft een flesje parfum mee als Judith's lichaam wordt weggebracht. Of ze af en toe eens wat willen opspuiten. Waarom zou je dat niet doen voor een man, die zijn levenspartner zo ineens kwijt is geraakt. ▶

GIF OP EEN BROODJE

Het bewijs had met de vuilnisman mee moeten gaan

PINDAKAAS

Teken van paniek

Officier Bas Janssen heeft die dag dat op het parket Maastricht de zaak binnenkomt piket. De verdening valt dan nog helemaal niet op Bart. 'Hij begon wel steeds meer de aandacht van ons te trekken. Door bijvoorbeeld steeds weer op het politiebureau te informeren hoe het met het onderzoek stond. Achteraf gezien, zie ik dat als een teken van paniek. Bart had in zijn ogen de perfecte moord bedacht, volgens een waterdicht plan, en nu verliest hij de controle over de gang van zaken.' Barts verklaringen rammelen. 'Zoals zijn bewering dat ze aan het eind van hun weekje verlof ruzie hadden gehad. De collega's van Judith vonden haar juist heel opgewekt. Dat spoorde niet. Maar er was meer, dat niet klopte.' Bij Janssen maakt Bart zich steeds verdachter.

Judith's bloed wordt naar het NFI gestuurd. Er blijken twee stoffen in te zitten: azide en cyanide. Die zouden haar dood kunnen verklaren. Op het broodje – dat een collega van Judith uit de vuilnisbak heeft gevist – worden de stoffen niet aangetroffen. Dan komt de eerste doorbraak. Janssen: 'Op de computer van Bart komen we twee belangrijke aanwijzingen tegen. Hij heeft twee weken voor de fatale datum op internet gezocht naar de werking van azide en cyanide. We komen nog iets anders opmerkelijks tegen. Bart maakt al langere tijd afspraakjes via internet met vrouwen waar hij seks mee heeft. Het beeld dat de buitenwereld van hem heeft – die van de ideale schoonzoon – wordt ruw verstoord.'

Doortrapt

Als Bart wordt aangehouden is zijn omgeving verbijsterd. 'Het werd ons duidelijk gemaakt dat we er faliekant naast moesten zitten', zegt Janssen. Zo'n aardige, bescheiden man, zo'n doortrapt misdrijf plegen, dat kan niet. Bart wordt door zijn omgeving gezien als een gevoelige man. Ooit heeft hij al eens met het noodlot te maken gehad. In het verleden – had hij Judith verteld – was zijn toenmalige vriendin Ellen na een woordwisseling met de auto dodelijk verongelukt. En nu was zijn huidige vriendin zo plotseling overleden en werd hij van betrokkenheid verdacht. 'Er kwamen brieven en kaarten binnen om hem te ondersteunen', weet Janssen nog.

Als hij wordt verhoord moet Bart erg lang nadenken voor hij antwoordt. Alsof hij voelt dat het net om hem zich gaat sluiten. Voor Janssen wordt meer en meer helder dat Bart zich in de relatie met Judith steeds minder op zijn gemak is gaan voelen. 'Trouwen, kinderen krijgen, sociale verbanden aangaan, dat was niets voor hem. Kennelijk heeft Judith iets aan hem gemerkt. Hij heeft in ieder

geval in een verhoor gezegd dat ze hem aanraaide om hulp te zoeken. Daar zou hij op geantwoord hebben: "Ik los het op mijn eigen manier op."

Uiteindelijk komt Bart met zijn bekentenis. Azide en cyanide heeft hij op haar broodje gesmeerd. Janssen in zijn requisitoir: 'Verdachte geeft aan dat hij natriumazide heeft gebruikt. Het gebruikte potje is nota bene op zijn aanwijzing ergens in Heerlen in het struikgewas gevonden. De concentraties azide en cyanide komen als gevolg van het gebruik van die stof in het bloed voor, waarbij voorts niet moet worden vergeten dat natriumazide bij aanraking met zuren, zoals maagzuur, een dodelijk en achteraf niet te traceren gas vormt: stikstofoxide.' En wat doet theobromide in haar bloed? Die stof is ook door het NFI ontdekt. Tijdens zijn verhoor heeft Bart daar plotseling een verklaring voor. Hij had dat op het broodje gesmeerd, omdat hij het eerst zelf wilde opeten. Janssen: 'Hij wilde ons doen geloven dat hij een beetje ziek wilde worden om aandacht voor zijn problemen te vragen. Het zou een 'signaalstof' zijn geweest.' De officier gelooft er niets van. Nu niet en ook toen niet. 'Theobromide is heel goed te verklaren omdat die stof ook voorkomt in chocola, volgens het NFI. Er zat tenslotte naast pinda-kaas ook hagelslag op het broodje. Nee, Bart zag geen uitweg hoe hij uit de knellende relatie kon ontsnappen. Hij heeft precies gepland hoe het zou gaan. Broodje smeren, gif erop en op haar werk zou het snel werkende gif haar fataal worden. Na opname in het bloed, zou ze gaan braken en daarmee zou dat bewijs met de vuilnisman zijn meegegaan.' Want braken is een van de bijwerkingen van theobromide.

Parfum

Het ging mis doordat Judith's collega's zo doortastend waren haar snel naar het ziekenhuis te laten brengen. Anders had het op een hartfalen geleken. Barts plan had nog kunnen slagen, als de familie zich niet tegen zijn wens had gekeerd dat Judith gecremeerd zou worden. Janssen denkt dat hij het flesje parfum meegaf, omdat er minder prettige gassen vrijkomen als dergelijke giften in het lichaam post hebben gevat.

Het kan nog erger. Janssen: 'Misschien is het wel eerder fout gelopen met zijn plan. Het verhaal van Ellen zou er op kunnen wijzen dat hij al eerder zoiets heeft gedaan. Deze Ellen is verongelukt met de auto. Misschien was het de bedoeling dat Judith – net als Ellen – zoals ze meer deed, in de auto een hap zou nemen en van de weg zou raken. Waardoor het op een ongeval had geleken. Deze Ellen hebben we nooit

kunnen vinden, ook niet na uitgebreid onderzoek van dergelijke sterfgevallen in de regio.' Misschien was het wel 'pech' voor Bart dat Judith geen hap heeft genomen van haar broodje pinda-kaas met hagelslag, terwijl ze naar haar werk reed. Iets wat ze normaal gesproken immers deed en dat qua scenario past bij wat hij vertelde over de dood van zijn ex: Ellen.

Geen uitweg

Een psycholoog en een psychiater onderzoeken Bart. Over het motief zijn ze het eens. Bart voelde zich gevangen in zijn relatie en zag geen uitweg dan zijn vriendin uit de weg te ruimen. Als hij het uit zou maken, zou hij moeten gaan praten. 'Iets waar hij vreselijk tegen op zag', weet Janssen uit de rapporten. De medici worden het niet eens over zijn stoornis. De psychiater meent dat hij dwangmatig is door zijn autistische stoornis, het syndroom van Asperger. 'Met het oordeel van de psycholoog kon ik beter uit de voeten. Ook hij ziet symptomen van autisme, maar oordeelt dat Bart planmatig te werk ging. Van dwangmatigheid is niet terug te vinden.' Tijdens zijn requisitoir zegt de officier het zo: 'Ik kan mij wel vinden in de conclusie van de psycholoog dat sprake is van verminderde toerekeningsvatbaarheid. De keuze is weloverwogen door verdachte gemaakt en hij heeft op diverse momenten de gelegenheid gehad die keuze bij te stellen of te veranderen. Maar zoals verdachte letterlijk verklaart tegenover de psychiater: "Dit was de gemakkelijkste oplossing". Het feit dat enige andere oplossing voor hem onhanteerbaar was, wordt niet door enige feitelijkheid gestaafd.'

Janssen eist 12 jaar celstraf en tbs met dwangverpleging. Vanwege de vergelding voor wat hij de nabestaanden heeft aangedaan, vraagt de officier de rechtbank te bepalen dat Bart minimaal driekwart van zijn gevangenisstraf moet uitzitten, voordat hij behandeld gaat worden in een kliniek. Het vonnis van de rechtbank is zes jaar en tbs. Het gerechtshof gaat naar acht jaar met tbs.

Het gebeurt niet elke dag dat je als officier een gifmoord voor je krijgt. Nog wel eentje die een 'bijnaam' heeft: de Pinda-kaasmoord, die eigenlijk de Pinda-kaas-met-hagelslag-moord zou moeten heten. Janssen: 'En we zullen vrijwel zeker nooit weten of niet 'ene Ellen' ook slachtoffer is geweest van net zo'n gifmoord. Het stelt me enigszins gerust dat we geen 'Ellen' hebben kunnen vinden. Maar helemaal gerust ben ik er niet op.' ◀

Tekst: Louis Cornelisse
Foto: Rob Oostwegel

'Ik ben in Maastricht blijven hangen'

OVER BAS JANSSEN:

Bas Janssen werd in 1972 geboren in Utrecht.

Hij studeerde rechten in Nijmegen van 1991

– 1996 en werd het jaar erop RAIO werd in

Maastricht. 'Daar ben ik blijven hangen', stelt

hij nu vast. 'In 2003 ben ik daar begonnen als

officier van justitie. In het post-Posthumus

tijdperk ben ik in de functie van officier van

justitie forensische opsporing gerold en sinds

juni 2008 senior officier van justitie

Forensische Opsporing.'

In zijn schaarse vrije tijd is het één en al

voetbal wat de klok slaat. Hij voetbalt zelf in de

zaal, volgt het voetbal van zijn dochter, PSV en

het Nederlands Elftal. 'En elke vrije minuut

probeer ik zoveel mogelijk leuke dingen te

doen met mijn vrouw en twee dochters.'

Pluk-ze, knip-ze of scheer-ze

Acht nieuwe kansen om crimineel voordeel af te pakken

Verbeurd verklaren, hoofdelijke veroordeling, en meer mogelijkheden voor beslag en onderzoek.

Met de inwerkinggetreden Wet Verruiming Mogelijkheden Voordeelontneming kunnen aanklagers crimineel vermogen afpakken. Linksom of réchtsom: acht wijzigingen op een rij.

1. Uitbreiding van de verbeurdverklaring

Wint een crimineel met een gestolen staatslot de jackpot, dan kan die prijs hem ook zonder aparte ontnemingsprocedure worden afgepakt. Dat is mogelijk met de uitbreiding van artikel 33a Sr, waaraan toegevoegd wordt: "uit de baten van". Nu kunnen ook voorwerpen die niet rechtstreeks afkomstig zijn van het strafbare feit waarvoor een veroordeling is uitgesproken, maar die "uit de baten daarvan" zijn verkregen, worden verbeurdverklaard. Ook voorwerpen die met de opbrengsten van dit strafbare feit zijn aangeschaft komen zo voor verbeurdverklaring in aanmerking. In eenvoudige gevallen kan de verbeurdverklaring als bijkomende straf een geschikter instrument zijn dan een aparte ontnemingsprocedure.

2. Meer strafbare feiten tellen mee om te plukken

Niet alleen voordeel uit het bewezen verklaarde en/of soortgelijke feit of dat van de vijfde geldboetecategorie kan worden ontnomen op grond van artikel 36 e lid 2 Sr. Met dat artikellid kan nu ook voordeel afkomstig van "andere strafbare feiten" worden ontnomen zonder dat sprake is van een veroordeling voor de vijfde geldboetecategorie. Wel moeten er "voldoende aanwijzingen" zijn dat die andere feiten door de veroordeelde zijn gepleegd. Sinds 1 juli 2011 is geen SFO meer nodig om op grond van artikel 36e lid 3 het voordeel te ontnemen. Bij toepassing van dit artikellid moet er wel sprake zijn van een veroordeling voor een misdrijf dat naar de wettelijke omschrijving wordt bedreigd met een geld-

boete van de 5e categorie. Het bewezen-verklaarde feit zelf hoeft geen voordeel te hebben opgeleverd.

3. Een "bewijsvermoeden" volstaat

Crimineel voordeel hoeft –zoals al langer uit jurisprudentie blijkt– niet meer tot op de cent te worden bewezen. Het nieuwe artikel 36e lid 3 Sr introduceert een "wettelijk bewijsvermoeden": alle uitgaven van de veroordeelde in de zes jaar vóór het misdrijf tellen mee als crimineel voordeel. Dat geldt ook voor de waarde van alle voorwerpen die in die zes jaar aan de veroordeelde zijn gaan toebehooren. Alléén als aannemelijk is dat aan deze uitgaven en aan de verkrijging van deze voorwerpen een legale bron van herkomst ten grondslag ligt, worden ze niet tot het criminele voordeel gerekend. De zesjaarstermijn kan door de rechter worden verkort als blijkt dat de veroordeelde korter dan 6 jaar zich een "criminele levensstijl" had aangemeten.

4. Hoofdelijke veroordeling bij meer daders

Wanneer twee of meer daders gezamenlijk strafbare feiten hebben gepleegd, is het vaak moeilijk om aan te tonen hoe het criminele voordeel over de daders is verdeeld. Artikel 36 e lid 7 Sr maakt het OM en rechter

makkelijker. Bij de tenuitvoerlegging van een ontnemingsmaatregel worden alle daders hoofdelijk aansprakelijk: het criminele voordeel kan dáár worden gehaald, waar het zich bevindt. Een dader kan dan door de rechter worden aangeslagen voor het totale, in groepsverband verkregen, criminele voordeel. Als toepassing van deze bevoegdheid tot gevolg heeft dat een dader voor een groter deel wordt aangeslagen dan dat hij daadwerkelijk heeft genoten, krijgt deze dader een civielrechtelijke vordering op zijn mededaders.

Het vervolgingsbeleid bij hoofdelijke veroordeling zal zich nog moeten uitkristalliseren. In verband met de uiteenlopende meningen in de wetenschap en literatuur over dit onderwerp adviseert het BOOM officieren die een hoofdelijke veroordeling willen vragen, contact op te nemen met Karin Zweers, kwaliteitsofficier BOOM, via boom@om.nl. Ook verzoekt het BOOM uitspraken hierover naar dat emailadres te sturen.

5. Vergemakkelijking conservatoir anderbeslag

Vaak brengt een pleger van strafbare feiten zijn vermogen –ook het deel dat legaal is verkregen– onder bij een ander, om te voorkomen dat bij de pleger verhaal wordt gehaald. Deze situatie kan nu beter worden ►

Themanummer BOOM-Nieuws

Over de wetwijzigingen is een themanummer van het juridische vakblad BOOM-Nieuws gemaakt. Zie www.om.nl > onderwerpen > ontneming (o.a. afnemingsprocedure) > BOOM Nieuws themanummer wetgeving.

aangepakt. Via het in artikel 94a lid 3 Sv gewijzigde "conservatoir anderbeslag" kan nu ook het legaal verkregen gedeelte worden beslagen. Daarvoor moet aannemelijk worden gemaakt dat dat vermogen louter bij zo'n ander is ondergebracht met het kennelijke doel om het verhaal te frustreren. Omdat het niet meer alleen gaat om illegaal vermogen is het vanaf 1 juli voldoende dat "de ander" wist of had kunnen weten dat het vermogen bij hem is ondergebracht met het doel om verhaal te frustreren.

6. Anderbeslag in executiefase mogelijk

Anderbeslag is niet langer alleen mogelijk totdat een ontnemingsmaatregel wordt opgelegd. Met art 575 Sv ligt er nu ook een basis voor "executoriaal anderbeslag". Executoriaal anderbeslag is nu ook mogelijk zonder dat er een voorafgaand conservatoir anderbeslag is gelegd. Executoriaal anderbeslag kan worden gelegd door de deurwaarder, in overleg met het CJIB en de officier van justitie. Als dit aan de orde komt adviseert BOOM dat wordt overlegd met de Landelijk Executieve Officier Ontnemingen (LEO) Aart Lodder (boom.executie@om.nl)

7. Wederom een strafrechtelijk financieel onderzoek (SFO) instellen

In een SFO kan de omvang van het wederrechtelijk verkregen vermogen worden onderzocht én gezocht worden naar vermo-

gensbestanddelen om beslag op te leggen. Een SFO biedt de opsporing op een aantal punten ruimere bevoegdheden dan een gewoon opsporingsonderzoek. Met art 126fa Sv kan ook nadat de uitspraak in de ontnemingszaak is gedaan, alsnog of opnieuw een SFO worden ingesteld of heropend. Hiermee is een basis gegeven voor financieel onderzoek in de periode tussen de eerste aanleg en het moment waarop het onderzoek naar het vermogen van de veroordeelde in de executiefase kan starten. Dit nadere SFO is (alleen) gericht op het traceren van vermogen.

8. Oók onderzoek in de executiefase

Sommige veroordeelde criminelen zijn onwillig: ze betalen de opgelegde ontnemingsmaatregel niet volledig binnen de termijn die daarvoor staat, terwijl er wél aanwijzingen zijn dat ze over vermogen beschikken om te kunnen betalen. Met de invoering van art 577ba t/m 577bg Sv kan nu ook in de executiefase van de ontnemingsuitspraak nog financieel onderzoek worden gedaan. Met de komst van dit Strafrechtelijk Executie Onderzoek (SEO) is een lang gekoesterde opsporingswens in vervulling gegaan. In het SEO kunnen niet alle bijzondere opsporingsbevoegdheden worden ingezet. 'Wij zijn blij met dit instrument, maar het is geen wondermiddel' zegt landelijk executie-officier Aart Lodder in BOOM-Nieuws van juli 2011. 'Executie-activiteiten beginnen niet na het onherroepelijk worden van de uitspraken. Een hoge ontnemingsvordering binnenhalen bij de rechter heeft geen zin, als er niet daadwerkelijk vermogen kan worden afgepakt. Binnen het Programma Afpakken ligt de nadruk daarom op het leggen van conservatoir beslag. Ons motto is dus: executie begint bij de opsporing, en wellicht zelfs er voor.' ◀

Tekst: Pieter Vermaas
Foto's: Elmer van de Marel / HH,
Marco Bakker/HH

Joost de geheugenman

502479 kilobyte

Elke ambtenaar – ook bij het OM – heeft een vast ochtendritueel. Zo ook ik. Het begint met het collectief schelden op de lift die elke dag maar niet schijnt te willen komen. Eenmaal op de juiste verdieping aangekomen verbaas ik me tegenwoordig elke dag weer over het blauwe lampje van de nieuwe rijkspas-pasjeslezer. Moet ik daarbij wel eerlijk bekennen dat ik nu al niet meer weet welke kleur het lampje van het oude systeem had. Na een welgemeend 'goedemorgen!' aan het adres van mijn, van een ochtendhumeur herstellende, kamergenoot klik ik mijn pc aan en moet – zoals elke dag – akkoord geven dat ik deze dag mijn computer als een goed ambtenaar zal bedienen. Tijdens het wachten op alle opstartende applicaties is het tijd om koffie te halen en een praatje te maken met de al aanwezige beleids mensen.

Tot zover niets dat de dagelijkse routine overstijgt. Tot ik laatst met de koffie terugkwam op mijn kamer, mijn Welkom2011! had ingetoetst en zag dat ik een email had gekregen met een rood uitroepteken ervoor. Foute boel! Mij werd in de email op zeer zakelijke en onpersoonlijke wijze gemeld dat de inhoud van mijn postvak de omvangs limiet had overschreden. Erger nog was de mededeling dat ik mogelijk geen e-mails meer kon verzenden of ontvangen tot ik mijn postvak had geschoond. Had ik al belangrijke e-mails gemist soms? En welke grapjas had mij in de voorliggende nacht vele gigabytes aan bijlagen gestuurd waardoor mijn limiet overschreden kon worden? Met het zweet in de handen las ik de email verder. 'De inhoud van uw postvak is momenteel 502479 kilobyte (kB)'. En dat was dus te veel. Nogmaals las ik de email door en het stond er echt: de limiet van mijn digitale postvak is klaarblijkelijk 500 megabyte (MB). In de tijd dat mijn mobiele telefoon 32 gigabyte (= 32.000.000 kB) aan data kan opslaan en de Mediamarkt nog slechts externe harde schijven verkoopt van minimaal 1 terabyte (= 1.000.000.000 kB) heb ik op mijn werk een postvak met een datalimiet van 500 MB! Dit valt moeilijk te rijmen met het moderne digitale bedrijf dat het OM graag wenst te zijn. En moeilijk uit te leggen aan mijn ketenpartners die zich afvragen waarom ze hun beleidstuk niet bij mij bezorgd krijgen. Een fatsoenlijk proces-verbaal mailen zit er op deze manier ook niet in. Perspectief op 2015: wellicht tijd voor een nieuwe versie van Outlook? 1 gigabyte misschien? Alstublieft?

Joost Vliegthart

Foto: Sanne Paul

MAATWERK IN

“Zwaar maar fantastisch” werk in regio Breda-Middelburg

SLACHTOFFERLOKET

In Slachtofferloket Breda-Middelburg werken politie, OM en Slachtofferhulp nauw samen. Vooral bij ernstige zaken stemmen zij de informatieverstrekking en steun aan slachtoffers en nabestaanden met elkaar af.

‘Kijk me aan’, sprak de 18 jarige studente HBO Recht tegen haar verkrachter in de rechtszaal van Breda. ‘Als je spijt hebt, kijk me aan en zeg het; dan wil ik het accepteren. Kijk me aan.’ Die woorden, herinnert Jolanda Haagh van parket Breda zich, grepen iedereen bij de keel. De officier. De familierechercheur. De andere slachtoffers op de tribune. Ook bij de verdachte kwam het aan, al weigerde die het meisje aan te kijken. Haagh: ‘Er zaten toch menselijke trekken in de verdachte; hij voelde dit enorm. Het meisje stond daar zó sterk. Ze had het zo goed voor bereid en verwoordde het zo keurig. En de rechter, die liet het gebeuren.’ Haagh, dan ineens somber: ‘Het is trouwens niet goed afgelopen met de studente. Ze is haar HBO-studie gestopt.’ Familierechercheur Heinz Wouters reageert. ‘Jawel, maar de studente heeft enige tijd later haar studie tóch weer opgepakt.’ ‘Echt waar?’ zegt Haagh. ‘Wauw, wat goed.’

In het Slachtofferloket van regio Breda-Middelburg blikken Jolanda Haagh (zaakscoördinator, OM), Heinz Wouters (rechercheur, politie) en Margot Funk (casemanager levensdelicten, Slachtofferhulp Nederland) terug op deze zaak. De zaak toont hoe slachtoffers iets kunnen terugdoen. En vervolgens verder kunnen met hun leven. ‘Het spreekrecht werd helemaal gebruikt zoals het bedoeld is. Voor slachtoffers en nabestaanden zijn vonnissen bijna altijd te laag (‘want ik heb levenslang’, redeneren ze). Maar dát ze tegenover rechter en verdachte kunnen benoemen wat hun is overkomen, helpt hen.’

Uitvaart

De zaakscoördinator, de familierechercheur en de casemanager. Het is een trio dat bij ernstige misdrijven direct en gecoördineerd een casus-overleg start en contact met slachtoffers en nabestaanden zoekt. Voor ondersteuning en informatie.

‘Mensen onderschatten wel eens hoe complex het voor nabestaanden is’, zegt Margot Funk (Slachtofferhulp Nederland). Allereerst is er het verlies waarmee ze worden geconfronteerd. De emotie, zeker als de dader uit de familiekring komt, en kinderen betrokken zijn. Tegelijkertijd spelen praktische en juridische zaken. Mensen kunnen hun huis niet in als een misdrijf daar plaatsvond. Waar moeten ze slapen? Niet dat Funk dan zelf een opvangplek heeft of gaat regelen. Aan ‘bemoederen’ heeft een nabestaande niet zo veel, die moet juist de eigen kracht zien terug te krijgen. De casemanager probeert juist te helpen om zelf in de chaos weer hun structuur op te pakken. Margot Funk: ‘Richt je éérs op de uitvaart, adviseren we. Want dat moet snel en dat kun je maar één keer doen. Daarna komt de erfenis. En zo proberen we, stukje voor stukje, het voor mensen behapbaar te maken.’

Het is inderdaad hectisch voor mensen’, reageert OM-zaakscoördinator Jolanda Haagh. ‘Nabestaanden zitten met emoties en allerlei vragen, terwijl er voor hen zaken hermetisch worden afgesloten. Een lichaam van het slachtoffer dat in beslag is genomen. Een sectie. Het lichaam dat moet worden vrijgegeven. In die situatie vormen wij een buffer tussen slachtoffer en politie en OM. Wij kunnen de voorlopige uitslagen en onderzoeksresultaten aan de nabestaanden vertellen. In het begin is dat vooral de familierechercheur, en later meer de OM-zaakscoördinator die de vragen terugkoppelt naar de zaaksofficier.

Werkzaam in Slachtofferloket Breda-Middelburg

OM, Politie en Slachtofferhulp werken in het loket nauw samen. Niet alleen bij maatwerkzaken (de ruwweg 15 procent ernstige misdrijven), maar bij iedere strafzaak.

Op het loket werken:

- 3 zaakscoördinatoren van het OM.
- 10 medewerkers slachtofferinformatie OM.
- 2 parttime medewerkers van Slachtofferhulp Nederland voor het opstellen van de schriftelijke slachtofferverklaring.
- 2 voegingsmedewerkers van Slachtofferhulp Nederland.
- 1 informatieverstrekker van de politie.
- 4 schaderegelaars van de politie.

Haagh heeft veel contact met de persvoorlichters van het parket. Als er een persbericht naar buiten gaat, zorgt ze ervoor dat eerst de nabestaanden of slachtoffers de informatie krijgen. Ze denkt mee over wie de boodschap gaat vertellen en hoe. Dat moet zorgvuldig, maar liefst ook snel. Want ook de media benaderen nabestaanden snel. Haagh: ‘Het is voor nabestaanden pijnlijk om opsporingshandelingen uit de media te moeten vernemen. Soms zijn er zelfs familieleden die nog niet weten dat iemand is overleden en die horen het dan van de media. Dat proberen we te voorkomen, want dat vergroot het leed.’ ▶

Jolanda Haagh (links, zaakscoördinator OM), Margot Funk (casemanager levensdelicten, Slachtofferhulp) en Heinz Wouters (rechts, Politie) stemmen bij ernstige misdrijven hun acties gezamenlijk af. ‘Voor nabestaanden is het pijnlijk om opsporingshandelingen uit de media te moeten vernemen.’

‘Mensen onderschatten wel eens hoe complex het voor nabestaanden is.’

Kapot gaan

Het contact met slachtoffers en nabestaanden is zwaar en luistert nauw. Zeker de familierechercheur is vaak "kind aan huis" bij de nabestaanden, zegt onderzoeker Heinz Wouters. De familierechercheur is degene die vanuit het Team Grootschalig Opsporing de nabestaanden informeert over het politieonderzoek. Terughoudendheid is daarbij geboden. 'Informatie geven is wheelen en dealen', zegt Heinz Wouters. 'Voor slachtoffers is de info nooit genoeg. Maar op daderkennis uit het rechercheonderzoek moet je zuinig zijn. Misschien is een nabestaande wel een dader. Familierechercheurs kunnen en willen daarom niet te veel informatie verschaffen.' Soms ontstaan er innige vriendschappen tussen nabestaanden en familierechercheur. Gaan mensen gezamenlijk op vakanties. Wouters zou dat zelf niet doen. 'Ik heb collega's kapot zien gaan aan PTSS, posttraumatische stress stoornis. Ik vind het tot professionaliteit behoren om afstand te bewaren. Dan kom je ook niet in de verleiding om te veel te vertellen over de vorderingen en vermoedens die het researcheteam heeft.' Als casemanager ziet Margot Funk ook veel. 'Dan komen de emoties van een gezin op je af. Zeker als ouders hun kinderen verliezen, is dat ingrijpend. Maar ik haal ook voldoening uit het werk, het is fijn om te doen. Je moet er op letten dat de balans in je leven goed is.' Ook Jolanda Haagh overheerst de voldoening boven de ellende. 'Het is fantastisch werk. Als ik er alles uit heb kunnen halen en het proces verloopt goed, voel ik me een gelukkig mens.'

Recht doen

Slachtoffers en nabestaanden weten het OM steeds beter te vinden, zegt officier van justitie Sandra van der Wilt-Withfield. 'Het OM en officieren zijn toegankelijker geworden en het

Slachtofferloket speelt daar een belangrijke rol in.' Volgens haar zijn officieren goed op de hoogte van de wijzigingen die met de Wet Versterking positie slachtoffers gekomen zijn en pakt de wet goed uit. 'Door het nieuwe criterium bij het niet-ontvankelijk verklaren van het slachtoffer als benadeelde partij (de vordering mag geen onevenredige belasting voor het strafproces betekenen) heb ik de indruk dat minder snel de vordering door de rechter niet-ontvankelijk wordt verklaard.' Ook hebben slachtoffers in een aantal gevallen gebruik gemaakt van hun nieuwe recht om de strafdossiers in te zien. Het informeren van het slachtoffer zoals in de wet omschreven heeft vooral administratief veel aanpassingen gevergd. De aandacht voor het slachtoffer is bij aanklagers groter geworden, constateert Van der Wilt. 'Het is niet langer alleen straf eisen om een dader af te straffen. Maar ook om recht te doen aan het slachtoffer, bijvoorbeeld door het eisen van een contactverbod gedurende de proeftijd van een voorwaardelijke straf.'

Zwarte jas

Na de zitting geven officieren steeds vaker een terugkoppeling aan nabestaanden en slachtoffers, ziet Jolanda Haagh, en dat vinden officieren zelf ook fijn. Dat togadragers meer slachtoffer-minded zijn geworden, betekent veel voor burgers, meent onderzoeker Heinz Wouters. 'Een officier is voor mensen allereerst een autoriteit. Die op een voetstuk staat. Gaandeweg een rechtszaak gaan mensen hem meer als mens zien. Het effect is groot als officieren direct na een zitting aan nabestaanden vragen hoe die de zitting ervaren hebben. Hun "zwarte jas" gaat uit en ineens staan ze tussen de mensen.'

Tekst: Pieter Vermaas Foto's: Jan Zandee

Basis en extra's

Slachtofferloket Breda voert basistaken en extra taken uit. Tot de basis behoren de taken die voortvloeien uit de volgende wettelijke verplichtingen/rechten.

1. Recht op **informatieverstreking**. Bij de aangifte informeert de politie slachtoffers. Gaat een zaak over naar het OM, dan deelt de politie dat mee aan de slachtoffers. Maar steeds vaker wordt bij aangifte al doorverwezen naar het slachtofferloket. In de landelijke slachtoffermap die aangevers meekrijgen, staan ook de contactgegevens van het slachtofferloket. Tot de informatie behoort ook een voegingsformulier en een wensenformulier. Als slachtoffers hun wensen binnen dertig dagen terugsturen, worden die wensen meegenomen in het vervolg van de zaak. Ook bij transacties, dagvaardingen en vonnissen verstrekt het Slachtofferloket schriftelijk deze informatie aan de slachtoffers.
2. Slachtoffer heeft recht op het indienen van een **schadevergoeding** ("voegen"). Als een slachtoffer dat wil kan het gebruik maken van de expertise van Slachtofferhulp Nederland.
3. Bij wat zwaardere zaken hebben slachtoffers recht op het indienen van een **schriftelijke slachtofferverklaring**. Daarin geven zij aan wat de gevolgen van het strafrechtelijk feit voor hen zijn.
4. Het Slachtofferloket begeleidt ook het **spreekrecht**. Daar wordt niet veel gebruik van gemaakt; slachtoffers vinden het spannend.

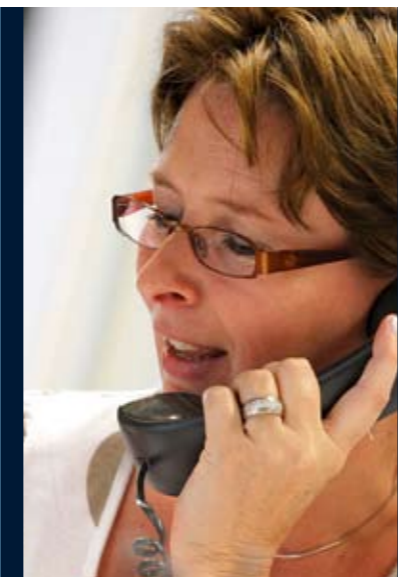
5. Recht op **tolk- en rechtsbijstand** voor slachtoffers sinds 1/1/2011.

6. Recht op **inzage en toevoegen van gegevens aan dossier**. De officier van justitie moet hier wel toestemming geven.

'We zitten nu in de fase van deze basis goed neerzetten', zegt Ronald Kloppenburg, coördinator van Slachtofferloket Breda. Het loket, dat in slachtofferland ver is met de invulling van de taken, profileert zich inmiddels ook bij nieuwe landelijke ontwikkelingen. Kloppenburg: 'Zo hebben we als Slachtofferloket geanticipeerd op 12 themabijeenkomsten over overvallen. Daar hebben we aan ondernemers die overvallen zijn of bezorgd zijn, aangegeven wat we voor hen kunnen doen. Daarop hebben we mooie reacties gekregen.' 'Verder hebben we met politie Zeeland afspraken gemaakt over het informeren van slachtoffers als verdachten in een zware zaak vrijkomen: bij een schorsing van voorlopige hechtenis of bij invrijheidsstellingen. Als iemand morgen vrijkomt, hebben we afgesproken dat tot 20.00 uur 's avonds het OM de slachtoffers daarover informeert. Lukt dat niet, dan gaat daarna de politie het OM ondersteunen. De politie gaat dan naar het slachtoffer om die te informeren. Zo kan een "rauweljkse confrontatie" tussen verdachte en slachtoffer worden voorkomen.'

Het effect is groot als officieren na een zitting met slachtoffers napraten over de zitting. 'De "zwarte jas" gaat uit en ineens staat de aanklager tussen de mensen.'

Ronald Kloppenburg (rechts), coördinator Slachtofferloket: 'We zetten nu de basis neer, maar zorgen ook al voor "extra's". Zo hebben we meegewerkt aan bijeenkomsten voor ondernemers die slachtoffer van overvallen zijn geworden.'

► Aanpak koperdieven met Koperslag

Minister Opstelten heeft het startsein gegeven voor de Actie Koperslag bij de spoorwegpolitie op het Haagse station Holland Spoor. Samen met politie, OM, ProRail en de metaalverwerkingsbranche zijn afspraken gemaakt om op korte termijn koperdiefstal harder aan te pakken. Door de sterke stijging van de koperprijs, is ook de diefstal van koper sterk gestegen.

ProRail gaat langs het spoor op veel locaties hekken plaatsen, koperkabels worden met diefstalbeperkende klemmen beveiligd en

er komt camerabewaking op. Extra beveiligers houden toezicht. Om zo veel mogelijk koperdieven op heterdaad te betrappen zal het KLPD gericht flexibele teams inzetten en zal de unit Luchtvaartpolitie met helikopters informatiegestuurd ondersteuning bieden. Een proef met synthetisch DNA maakt het mogelijk om de herkomst van de koper – ook na het omsmelten ervan – te achterhalen. In de andere sectoren dan het spoor zal de politie met behulp van GPS apparatuur gestolen koper kunnen volgen en traceren.

Bij de vervolging van koperdieven wordt niet langer alleen de diefstal

ten laste gelegd, maar zullen ook strafverzwarende factoren meegenomen worden wanneer de diefstal van koper tot veel indirecte schade of gevaar heeft gezorgd. Om de verkoop van gestolen koper te ontmoedigen komt er een registratie- en identificatieplicht bij contante inkoop van koper op alle locaties waar koper wordt ingekocht. De politie zal deze plicht consequent handhaven. Aankopers van koper kunnen al verplicht worden om een inkoopregister bij te houden.

► Arend Vast neemt afscheid

Na een loopbaan van 40 jaar bij het OM en het ministerie van Veiligheid en Justitie neemt Arend Vast, hoofdofficier en vertegenwoordiger van Nederland bij Eurojust, op 29 september afscheid. Op 1 januari

2012 gaat hij officieel met pensioen. Marc van Erve, voorheen liaisonmagistraat bij de Nederlandse ambassade in Parijs, volgt hem op.

► Hoger beroep in beeld bij minister

Minister Ivo Opstelten bracht 13 juli een OM-ZM werkbezoek aan het gerechtshof en de LRO-vestiging (Landelijke R ressortelijke Organisatie) in 's-Hertogenbosch. OM en ZM nodigden de minister uit omdat de rechtspraak in hoger beroep een belangrijk maar vaak onderbelicht segment in ons rechtsbestel is.

Tijdens het werkbezoek ging de aandacht van de minister vooral uit naar het versnellen van doorlooptijden en het financieringssysteem

bij de rechtspraak en het OM. Sinds de vijf ressortsparketten in 2010 zijn gefuseerd tot één landelijke organisatie voor hoger beroepszaken, werkt de LRO met één besturingsstelsel. Bedrijfsmatige cijfers kunnen nu in een oogopslag met elkaar worden vergeleken. Op dit moment zoeken de hoven aansluiting bij dit systeem zodat hoven en LRO hun onderlinge processen beter kunnen sturen. Files in de rechtspraak kunnen op deze wijze sneller worden opgelost. Een goed voorbeeld is het onlangs samengaan van de twee ressortsparketten Arnhem en Leeuwarden.

Nu het hof Leeuwarden kampt met een tekort aan zittingscapaciteit worden zaken aangebracht bij het Arnhemse hof. In de toekomst moet veel vaker gekeken worden waar er capaciteit in Nederland aanwezig is om zaken af te doen zodat winst op de doorlooptijd kan worden geboekt.

► Gezichtsscan tegen overvallers

De politie heeft bij wijze van proef een gezichtsscanner geïnstalleerd bij een juwelier in Rotterdam.

Het is een van de projecten in het offensief van de politie tegen de vele overvallen in de Maasstad. Voordat een klant de juwelierszaak binnen mag komen, wordt zijn of haar ge-

zicht gescand en vergeleken met dat van bekenden in de politiedatabank. Het nieuwe beveiligingssysteem moet een drempel zijn die overvallers tegenhoudt, aldus de politie.

► Alex Brenninkmeijer tekent zes jaar bij

Alex Brenninkmeijer vervult vanaf 1 oktober 2011 voor de tweede termijn het ambt van Nationale ombudsman. De Tweede Kamer benoemde hem in januari van dit jaar voor een tweede ambtsperiode van zes jaar.

De Nationale ombudsman behandelt op een onafhankelijke en onpartijdige manier klachten over de overheid. Brenninkmeijer is voortrekker op het gebied van conflictbemiddeling en mediation

en heeft zich gespecialiseerd op het gebied van goede verhoudingen tussen burger en overheid, conflictanalyse en methoden van conflictoplossing. De Nationale ombudsman behandelt klachten over bijna alle overheidsinstanties. Bijvoorbeeld over de belastingdienst, ministeries, waterschappen, provincies, het UWV, de politie en gemeenten.

► Geweld tegen “publieke” werknemers

Het kabinet schroeft de aanpak van geweld tegen werknemers met een publieke taak op. Een scherper optreden tegen strafbare feiten was er al. Nu zullen daders meer te maken krijgen met andere maat-

regelen, zoals het betalen van de schade, staken van de dienstverlening en het opgelegd krijgen van een pand- of gebiedsverbod. Daarmee moet in 2015 het aantal incidenten met minimaal een

kwart zijn verminderd. Dat schrijven de ministers Donner (Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties) en Opstelten (Veiligheid en Justitie) op 8 juli aan de Tweede Kamer.

► Vertrouwenslijn afpersing voor ondernemers

Anoniem je verhaal vertellen. Dat kunnen afgeperste ondernemers met de landelijke vertrouwenslijn afpersing (06-22962771), die staatssecretaris Fred Teeven begin juli opende.

Uit onderzoek blijkt dat 0,14% tot 1% van de bedrijven jaarlijks slachtoffer is van afpersing. Toch komen gemiddeld slechts tachtig afpersingszaken per jaar ter kennis van politie en justitie. Angst voor represailles, imagoschade en andere bedrijfseconomische motieven, gevoelens van schaamte en onmacht, gebrek aan vertrouwen in de politie zijn onder meer redenen

waarom de aangiftebereid bij afpersing laag is.

De vertrouwenslijn moet een luisterend oor bieden voor afgeperste ondernemers en hen met raad en daad bij te staan. Als de ondernemer later besluit toch aangifte te doen, biedt de vertrouwenspersoon ondersteuning en draagt zo nodig zorg voor de contacten met de politie. De vertrouwenspersonen zijn niet in dienst van politie of justitie.

► Bewaarplicht internetgegevens naar 6 maanden

Aanbieders van openbare telecommunicatienetwerken of -diensten zijn vanaf 16 juli 2011 verplicht om de verkeersgegevens met betrekking tot internet 6 maanden te bewaren. Bij de bewaarplicht gaat het niet om de inhoud van de communicatie, maar om de gegevens over de contacten en het belgedrag van personen, de zogenaamde

verkeersgegevens. Politie en justitie kunnen de gegevens gebruiken voor de opsporing en vervolging van ernstige misdrijven. De bewaartermijn voor gegevens rond telefonie over een vast of mobiel netwerk blijft 12 maanden.

OMGESLAGEN

OVERVALLEN

‘Het is een feit dat wij al acht keer zijn overvallen door Marokkanen en Antillianen. Die bekijken we dus extra kritisch: bij twijfel niet binnenlaten.’

Nijmeegse juwelier Jos Kamerbeek, Elsevier 16 juli 2011

AFSCHRIKKEN

‘Je zou willen dat je zo afschrikwekkend bent dat iedereen zich aan de wet houdt. Maar die afschrikking hou je alleen overeind als je met regelmaat iets laat zien.’

Henk Don, lid van de raad van bestuur van de NMa, Elsevier 16 juli 2011

HONGER

‘Ik ben opgeofferd aan de honger van de publieke opinie. Ik was het zoenoffer voor Wilders en zijn advocaat. Het diner werd gemaakt tot het hoofdmenu van de strafzaak.’

Ex-raadsheer Tom Schalken, NRC 2 juli 2011

IETS TERUGDOEN

‘Ik wil dat jongelui die overlast en vernielingen hebben veroorzaakt, hun taakstraf in hun eigen wijk uitvoeren. Ze moeten iets terugdoen in de omgeving waar ze schade hebben veroorzaakt. En ze moeten de schade vergoeden, het slachtoffer komt meer centraal te staan.’

Herman Bolhaar, voorzitter van het College van procureurs-generaal, AD 16 juli 2011

BLIJVENDE FASCINATIE

Strafrecht zit gepensioneerden in het bloed

Jarenlang werkten ze voor het OM; nu vullen zij hun week zelf in.
Drie OM-gepensioneerden over heden en verleden. 'Het requisitoir
in de zaak-Menten ligt nog steeds in mijn kast.'

Toon van den Heijkant, Frans Ceelen en Corrie Hendrikse-Bor delen hun ervaring als ZilverOM'ers. Ze hadden helemaal geen hekel aan hun werk. 'Maar zeven dagen per week je eigen keuzes maken is toch aangenamer,' voegt Frans Ceelen toe.

Uitzendwerk

'We zijn eerst met vakantie gegaan en half september gaan mijn vrouw en ik nog een keer.' Toon van den Heijkant is 63 jaar en onvoorbereid twee maanden geleden met de VUT gegaan. 'Ik kon er op mijn 61ste al uit, maar dan had ik 30% van mijn salaris moeten inleveren.'

Toon's laatste baan was bij het facilitair bedrijf op parket Breda; postverzorging, verhuizingen en kopieerwerk. Veelvuldig hielp hij collega's met fietsenreparaties en chauffeursdiensten. In zijn jonge jaren werkte hij als vrachtwagenchauffeur. 'Als ik vier dagen niet thuis kwam, werd mijn oudste zoon onhandelbaar.' Dus zocht hij een baan dichterbij, die hij dertig jaar geleden, in '80 vond bij de rechtbank Breda. 'Toen in 2006 het parket los ging van de rechtbank zijn we met zeven man naar het OM overgestapt.'

Door de invoering van het digitaal dossier en de fusie met Middelburg stonden er, zoals hij zelf zegt, 'twee mensen te veel op papier.'

Toon wordt nog regelmatig uitgenodigd door het parket -waar ze met hem weglopen- voor de barbecue, de beachvolleybal regiodag of als invaller bij de post. 'Vorige maand heb ik er nog een dag via het uitzendbureau gezeten.'

Naast het vrijwilligerswerk verzamelt Frans alles over criminaliteit in de regio

'Pensioen geeft veel vrijheid. Als hobby rijd ik een pendelbus naar de sneeuw en zon. Trouwens', sluit Anton af, 'mijn zoon is prima terecht gekomen. Zijn zootje van twee en een half nemen we vanmiddag mee naar zee.'

Vruchten plukken

'Gouden tijden waren het,' zegt Frans Ceelen die opklimt van parketwachter van de Rijkspolitie tot parketsecretaris bij het parket Den Bosch. 'Ik heb de vruchten geplukt van de tijd dat parketsecretarissen steeds meer bevoegdheden kregen.' Frans (64) zit inmiddels zes jaar met pre-pensioen thuis, samen met zijn vrouw die hij in '70 op het parket ontmoette. 'Ik had helemaal geen hekel aan mijn werk, maar zeven dagen per week je eigen keuzes maken is toch aangenamer.' ▶

ZilverOM

Voor gepensioneerde OM'ers is er "ZilverOM". ZilverOM stimuleert onderlinge ontmoetingen en verschaft informatie over actuele ontwikkelingen binnen het OM. Op dit moment telt ZilverOM 150 deelnemers.

In oktober 2010 vond een eerste, geslaagde, bijeenkomst plaats. De voorbereidingen voor de landelijke ontmoetingsdag op 5 oktober 2011 zijn in volle gang. Naast een jaarlijkse bijeenkomst kunnen er ook bijzondere gelegenheden zijn waarvoor de ZilverOM'ers worden uitgenodigd. Voorbeelden daarvan zijn de onthulling van het zogeheten

TOM-beeld en het afscheid van Harm Brouwer. Verder bestaat voor ZilverOM'ers de mogelijkheid om maandelijks *Opportuun* te ontvangen.

Het College van procureurs-generaal richtte ZilverOM in 2010 op, uit waardering voor de oud-medewerkers. ZilverOM kent een eigen commissie, bestaande uit vijf leden. Daarnaast is er een contactpersoon voor ZilverOM bij het Parket-Generaal met een coördinerende functie, te bereiken via: a.f.hinsbeeck@om.nl. ZilverOM heeft een eigen pagina op de website van het OM (alleen toegankelijk voor leden van ZilverOM).

ZEER UITZONDERLIJKE

Recente jurisprudentie over het medisch verschoningsrecht

OMSTANDIGHEDEN

Op maandag 11 juli presenteerden OM en politie het onderzoek naar de schietpartij in winkelcentrum De Ridderhof in Alphen aan den Rijn. Tristan van der V. schoot zes mensen dood en verwondde zestien mensen voor hij zelfmoord pleegde. Uit de presentatie bleek dat het OM in het onderzoek geen beschikking had over het medisch dossier van Van der V. Dit leidde tot discussies over het verschoningsrecht in de media en de politiek. De minister heeft zelfs aangekondigd het verschoningsrecht 'opnieuw tegen het licht te willen houden'. Het verschoningsrecht is echter geen absoluut recht, zoals berichtgeving in de media doet vermoeden, maar kan onder zeer uitzonderlijke omstandigheden doorbroken worden. Dit wordt bevestigd in een recent arrest van de Hoge Raad (LJN BP6141).

In 2008 wordt de bewoner van een verpleeghuis in Maastricht dood op zijn kamer aangetroffen. Hij hangt naast zijn bed in een fixeerband. De sectie door een patholoog van het NFI wijst uit dat de patiënt mogelijk gestikt is. Het OM laat een strafrechtelijk onderzoek instellen en vordert van de rechter-commissaris dat deze het complete medische en zorgdossier opvraagt. Deze wijst de vordering af. De stichting die de dossiers beheert, weigert deze vrijwillig af te staan met een beroep op de geheimhoudingsplicht van de artsen. In hoger beroep tegen de beschikking van de rechter-commissaris beveelt de rechtbank dat het dossier door de Stichting wordt verstrekt omdat het OM volgens de rechtbank een cruciaal belang heeft bij inzage in de dossiers. Via een beklag van de stichting en twee betrokken artsen tegen het beslag komt de zaak bij de Hoge Raad terecht.

Deze moet - kort gezegd - uitmaken of de rechtbank inderdaad in dit geval de strafrechtelijke waarheidsvinding voorrang had mogen geven boven het medisch verschoningsrecht. Volgens de jurisprudentie kan dat verschoningsrecht worden doorbroken, maar slechts onder 'zeer uitzonderlijke omstandigheden'. Een schaars voorbeeld waarin dergelijke omstandigheden zich voordeden is een Rotterdamse zaak die betrekking had op een verdenking van dood door schuld jegens een arts (LJN BD7817). Het OM wou de medische gegevens inzien, omdat alleen dan kon worden vastgesteld of de arts nalatig was geweest. De Hoge Raad vond in casu een doorbreking van het verschoningsrecht gerechtvaardigd. Patiënten moeten erop kunnen vertrouwen dat bij een ernstig vermoeden van een fout van een arts de medische gegevens voor het strafrechtelijk onderzoek beschikbaar zijn.

In zijn conclusie bij de Maastrichtse zaak geeft advocaat-generaal Aben een overzicht van bijzondere situaties waarin het medisch verschoningsrecht eventueel moet wijken. Dat kan zijn wanneer de medisch hulpverlener en een patiënt samenspannen om met het verschoningsrecht als dekmantel gegevens buiten het bereik van justitie te houden. Een andere categorie zijn de gevallen waarin doorbreking van het verschoningsrecht nodig is om nieuwe, ernstige misdrijven te voorkomen. Ten slotte zijn er de gevallen, zoals de Rotterdamse zaak, waarin zonder de medische gegevens geen goed onderzoek mogelijk is naar een ernstig vermoeden van nalatigheid.

De Hoge Raad vindt dat hier het verschoningsrecht opzij mag worden gezet. De Raad verwijst naar zijn eerdere oordeel dat van zeer uitzonderlijke omstandigheden sprake kan zijn indien de verdenking zich richt tegen de verschoningsgerechtigde arts zelf. Dat de betrokkenen in deze zaak (nog) niet als verdachte waren aangemerkt doet niet ter zake. Hier is sprake van het overlijden van een patiënt en is de verdenking ter zake van dood door schuld gerezen. De Raad knoopt in dit verband aan bij de positieve verplichting van de staat op grond van art. 2 EVRM (recht op leven) om effectief onderzoek te doen naar mogelijke dood door schuld in het kader van een medische of verpleegkundige behandeling.

Tekst: Juriaan Simonis en Miranda van Turennot, Wetenschappelijk Bureau OM

Hij ziet zijn collega's nog dagelijks. 'Vanaf de eerste dag heb ik me voor 16 uur in de week aangemeld als vrijwilliger bij slachtofferhulp dat gehuisvest is in het paleis waar ik vijftig meter vandaan woon.' Naast het vrijwilligerswerk verzamelt Frans alles over criminaliteit in de regio. 'Ik zat in de redactie van het parketblad en kreeg via, via twintig plakboeken van een overleden collega met krantenknipsels vanaf '45. Daar ben ik mee doorgedaan.'

Het Brabants Dagblad komt - als dit jaar de film over de bende van Oss in première gaat - met een artikel waaraan Frans heeft meegewerkt. Ook zal zijn verzameling onderdeel uitmaken van de tentoonstelling in oktober over 200 jaar rechterlijke macht in het paleis.

Hectische tijd

Het requisitoir in de zaak tegen oorlogsmisdadiger Menten ligt nog thuis bij Corrie Hendrikse-Bor, binnenkort 65. 'Zo maar', zegt ze, 'omdat het herinnert aan hectische tijden.' Ook zij is zes jaar geleden vrijwillig met pre-pensioen gegaan op het moment dat

justitie in 2005 honderden mensen kwijt moest. 'Ik had me voorgenomen te stoppen als ik de kans zou krijgen. Mijn moeder was hulpbehoevend en ik had steeds minder energie na een dag werken.' Ze was ooit onderaan de ladder op het Amsterdamse parket als "schrijver A" begonnen en schopte het via stenotypen en secretaressewerk tot senior parketsecretaris van oud-west. 'Ik heb zelfs voorgeleidingen gedaan.' Onvergetelijke herinneringen heeft ze aan de ophef veroorzakende euthanasie-zaken en een vreselijke geval waarbij een jongetje zijn bejaarde buurvrouw in brand had gestoken. Direct na haar pensionering ging Corrie als vrijwilliger werken voor de ouderenbond. 'Ik verzorg het ouderenvervoer, eerst om de zes weken nu als invalster.' In haar vrije tijd maakt ze samen met haar man sieraden, handwerkt ze graag en reist ze op en neer naar haar caravan in Duitsland. Ook leest ze veel. De titels van de boeken tonen haar blijvende fascinatie voor het strafrecht: "Mein Leben unter Serienmördern" en "Stille getuigen". ◀

Tekst: Thea van der Geest, Foto: Sabine Joosten / HH

FRANS, CORRIE EN TOON

Frans Ceelen:

'Ik heb de vruchten geplukt van de tijd dat parketsecretarissen steeds meer bevoegdheden kregen.'

Foto: Jan Zandee

Corrie Hendrikse-Bor

'Ik verzorg het ouderenvervoer, eerst om de zes weken nu als invalster.'

Foto: Cynthia Bol

Toon van den Heijkant

'Ik kon er op mijn 61ste al uit, maar dan had ik 30% van mijn salaris moeten inleveren.'

Foto: Jan Zandee

Verbandkoffer, *Eerste hulp bij ongelukken* portofoon en defibrillator

GESPOT:
Voetbalstadion van
Achilles, Assen

NAAM :
Herman Karperien

LEEFTIJD:
56 jaar

FUNCTIE:
Medewerker algemene zaken
Sinds 1 april 1977 werkzaam
bij het OM

Deze weken staat Herman Karperien tijdens het Paralympische wereldkampioenschap voetbal op het veld in zijn opvallende EHBO-vest met zijn vaste uitrusting: de verbandkoffer, portofoon en AED defibrillator. Alle voetballers die deelnemen aan het kampioenschap hebben motorische problemen als gevolg van een hersenbeschadiging.

De EHBO-vereniging Assen, waarvan Herman lid is, wordt gevraagd aanwezig te zijn bij alle evenementen waarbij eerste hulp bij ongelukken verplicht is, zoals de TT-Assen, de winter triatlon, de avondvierdaagse, maar ook voor kleinere evenementen als een kinderdisco of een dikkebandenrace.

Al bijna veertig jaar heeft Herman Karperien een EHBO-diploma op zak. Het examen heeft hij tijdens zijn studie aan de pedagogische academie gedaan. 'EHBO' er zijn zit in je. Je moet graag mensen willen helpen,' zegt hij. Het is mooi werk vindt Herman: 'Je maakt op een andere manier kennis met mensen. Je staat vooraan en kunt een kijkje nemen achter de schermen.'

Ook op het werk wordt veelvuldig een beroep op hem gedaan. Door collega's, bij een bedrijfsongeval of op verzoek van de rechtbank om eerste hulp te verlenen in het cellencomplex. 'Wat ik niet snel vergeet was de hulpverlening aan een slachtoffer die zich tijdens de zitting de keel doorsneed.'

Foto: Jeroen van Kooten